

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter

Jahr: 1750

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN369547365

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369547365>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369547365>

LOG Id: LOG_0181

LOG Titel: Caput Quadragessim Tertium. Ophioglossum simplex. Daun saleh. - Drie en Veertigste Hoofdstuk. De eenvoudig Slange-tong

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN369544501

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369544501>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369544501>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT QUADRAGESIMUM TERTIUM.

Ophioglossum simplex. Daun saleb.

Ophioglossum simplex fere eandem habet formam, qualis in Europa conspicitur, sed alium observat crescendi modum.

Est autem plantula humilis ac pusilla, simplicem emittens caulem, tres quatuorve pollices altum, quibus vero solitarium gerit folium, pollicis articulum longum, pollicem latum, crassiusculum, pingue, sine notabilibus costis, coloris obscure virentis, in contritis vero vel coctis foliis tenues ac lenti observantur nervi, per longitudinem decurrentes.

Hic caulis aliquando solitarius, aliquando geminus est, sed quavis e peculiari provenit radícula, quæ omnes primariæ adhærent radici, transversaliter sub terra prorepenti, uti in Polypodio, quæque hic & illic novos producit caules. Ex folii sinu caulis ad tres quatuorve pedes adfurgit, in summo simplicem formans spicam seu lanceam, digiti articulum longam, forma linguæ serpentis, ad caulem bifidam, & transversaliter striatam seu sulcatam, semper virentem, ac tandem sine notabili semine marcescentem.

Radix vilissima est, ita ut sæpe quis miraretur, quomodo terræ infixæ esse possit, neque etiam transversalis observatur radix, nisi ubi copiosa est, supra radicem aliquid muscosum ad caulem adparet. Foliorum sapor dulcis ac fatuus est, fere uti in Polypodio.

Nomen. Latine *Ophioglossum Indicum simplex*. In Europæis Pharmacopæis *Lancea Christi* vocatur. Malaice *Daun saleb*, h. e. *Folium unicum*, uti quoque Græcis dicitur *Henophyllum* & *Monophyllum*, item *Sajor pangayæ*, quum ejus folia *Pangay*, h. e. remum brevem referant. Ternatice *Tjomu tuffa* h. e. Malaice *Tundjæ langit*, & *Tonkat langit*; Belgice *Hemelswyzer* & *Hemels-stut*, quum lanceolæ ejus erectæ cælum videntur demonstrare.

Locus. Non crescit, uti Europæum, in densis umbrosisque lucis, ubi & etiam raro reperitur, sed contra hisce in regionibus in planis campis & nudis montibus inter Caricem, ubi hic vagus est, plerumque juxta vias, ac semper in solo duro & argilloso. Cito e terra progerminat, & cito iterum perit, nulla arte propagabile, nec ullibi nisi sponte crescit. Præ aliis locis luxuriose provenit, si in locis planis ac montibus *Carex* deflagretur, atque dein per binos dies pluviæ cadant, tum mox ac subito excrescit, ita ut vera sit terræ progenies, qua in re cum *Filicibus* & *Polypodiis* convenit.

Usus ejus hisce in terris nullus est ad vulnera curanda, uti *Chirurgi* & *Paracelsistæ* in Europa id volunt, sed vile est olus, quem in finem in foro venale prostat. Hujus tum tenera eliguntur folia, quæ linguam istam non vel vix habent, seniores enim nimis fibrosa sunt, leniter vero coquenda sunt in aqua, addita *Calappi lymphæ*, quum satis dulces præbent olus, si vero nimis fortiter coquantur, in mucum liquefunt.

DRIE EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

De eenvoudige Slang-tong.

Ophioglossum simplex heeft meest dezelve gedaante, gelyk men 't in Europa ziet, dog een andere manier van wassen.

Het is een klein en laag kruidje, met een enkelde steel, drie en vier duimen hoog zig boven de aarde verheffende, dragende ieder een byzonder blad, een lid van een duim lang, een duim breed, dikagtig, vet, zonder kennelyke ribben, donker-groen van couleur, dog aan 't gewreevene of gekookte, werd men dunne en taaje zenuwen gewaar, die in de lengte loopen.

Deze steel staat zomtyds alleen, zomtyds twee by malkander, dog ieder zyn byzonder worteltje hebbende, die aan een hoofdwortel hangen, dwers onder de aarde loopende als *Polypodium*, en hier en daar nieuwe steelen voortbrengende, uit den boezem van dit blad schiet den steel nog drie of vier duimen op, formeerende aan 't opperste een smalle aire, een lid van een vinger lang, in de gedaante van een slangetongske; door den steel in twee gedeelt, en over dwers gekeeft, altyd groen blyvende, ten laaften zonder kennelyk zaad verwelkende.

De wortel is zeer gering, zoo dat men dikwils verwondert staat, hoe 't aan de aarde vast houdt, ook ziet men de dwerswortel niet, dan daar het veel by malkander staat, boven de wortel ziet men iets mosagtigs aan de steelen. De smaak van de bladeren is zoet en smets, schier als aan 't *Polypodium*.

Naam. In 't Latyn *Ophioglossum Indicum simplex*. In de Europische Apotheken werd het in 't gemeen *Lancea Christi* genaamt, in 't Maleits *Daun saleb*, dat is *Folium unicum*, gelyk men 't anders in 't Grieks noemt *Henophyllum* en *Monophyllum*; ook *Sajor pangayæ*, om dat zyne bladeren na een *Pangay* dat is een korte riem gelyken. Op Ternaten *Tjomu tuffa*; in 't Maleits *Tundjoe langit*, en *Tonkat langit*; in 't Duits *Hemelswyzer* en *Hemels-stut*, om dat de opregte piekjes schynen den Hemel aan te wyzen.

Plaats Het wast niet, gelyk in Europa, in donkere schaduwtige bossen, daar het nog al zelden gevonden werd, ter contrarie hier te lande op vlakke velden en kale bergen onder 't *snygras*, daar het wat ydel staat, meest langs de wegen, en altyd op een harde kleigrond. Het komt schielijk uit de aarde voort, en vergaet ook weder haast, konnende door geene konst voortgeteelt worden, daar het niet van zelfs voortkomt. Inzonderheid komt het weelderig voor den dag, als men op vlakke velden en bergen het voornoemde *snygras* afbrand, en daar op een paar dagen regen volgt, dan ziet men 't schielijk opwassen, zoo dat het een regt kind van de aarde is, daar inne met de *Varen* en *Polypodium* over een komende.

Gebruik. Men heeft hier te lande geen gebruik daar van, om wonden te geneezen, gelyk de *Chirurgyns* en *Paracelsisten* in Europa doen, maar het is een slegt moeskruid, tot welken eind het op de markt te koop werd gebracht. Hier toe verkieft men de jonge bladeren, die bet tongsken nog niet of effen uitgeschooten hebben, want de oude vallen te dradig, men kookt ze slappelyk in water, en vet ze met *Calappusmelk*, wanneer ze een zoet moes geven, maar door hard koken vergaen ze in slym.

